

Komunikat prasowy

Luksemburg, 2 lutego 2023 r.

Polityka spójności jako narzędzie reagowania kryzysowego – wnioski kontrolerów UE

- o *UE złagodziła zasady polityki spójności, aby udostępnić niewydane środki w tym obszarze*
- o *Kwota 50,4 mld euro uzupełnia finansowanie w ramach polityki spójności*
- o *Wykorzystanie polityki spójności do łagodzenia skutków kryzysów może naruszyć podstawowy cel strategiczny tej polityki*

W odpowiedzi na pandemię COVID-19 UE szybko dostosowała zasady polityki spójności, tak aby zapewnić państwom członkowskim większą elastyczność w wykorzystywaniu funduszy z tego obszaru. Udostępniła też znaczne nowe zasoby w celu sfinansowania dodatkowych inwestycji. Inicjatywy te zwiększyły jednak presję, aby unijne środki finansowe zostały sprawnie i odpowiednio wydane – wynika z nowego sprawozdania Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. Kontrolerzy twierdzą, że wielokrotne wykorzystywanie polityki spójności do łagodzenia skutków kryzysów może spowodować całkowite odejście od podstawowego celu strategicznego tej polityki, jakim jest zmniejszenie dysproporcji rozwojowych między regionami.

Od początku 2020 r. UE podjęła szereg działań w celu sprostania wyzwaniom wynikającym z pandemii COVID-19. Istotną rolę na tym polu odegrała polityka spójności, gdyż UE szybko opracowała trzyetapową procedurę zmiany przepisów tej polityki w okresie programowania 2014–2020. W ciągu niespełna dwóch miesięcy od wybuchu pandemii w Europie UE przyjęła rozwiązania ustawodawcze służące uruchomieniu niewykorzystanych środków finansowych za pomocą inicjatywy inwestycyjnej w odpowiedzi na koronawirusa (CRII) oraz inicjatywy inwestycyjnej „plus” w odpowiedzi na koronawirusa (CRII+). Przed upływem roku zapewniła też wsparcie na rzecz odbudowy służącej spójności oraz terytoriom Europy (inicjatywa REACT-EU), które stanowi krótko- i średnioterminowy instrument w zakresie kryzysowych działań naprawczych i działań na rzecz odbudowy.

– Odpowiedź UE na wybuch pandemii ułatwiła wykorzystanie funduszy polityki spójności do tego, aby pomóc państwom członkowskim stawić czoło poważnemu kryzysowi związanemu z COVID-19. Niektóre inne istniejące wyzwania mogą się jednak w konsekwencji zintensyfikować –

Niniejszy komunikat prasowy stanowi streszczenie sprawozdania specjalnego przyjętego przez Europejski Trybunał Obrachunkowy. Pełny tekst sprawozdania dostępny jest na stronie eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

stwierdziła Iliana Ivanova, członkini Trybunału odpowiedzialna za tę kontrolę. – Musimy bardzo dokładnie ocenić, czy unijna polityka spójności jest właściwym narzędziem budżetowym do reagowania kryzysowego.

W ramach obu inicjatyw przyjętych w odpowiedzi na pandemię UE odpowiednio dostosowała część zasad polityki spójności, dzięki czemu zwiększono płynność i elastyczność oraz uproszczono przepisy. Ponadto dzięki instrumentowi REACT-EU państwa członkowskie uzyskały kolejne 50,4 mld euro (z czego ponad połowę przyznano Hiszpanii i Włochom), które mogły wydać według swojego uznania w krótkiej perspektywie czasowej (do końca 2023 r.). W efekcie środki z REACT-EU spełniły rolę „finansowania pomostowego” w latach 2021–2023, co przyczyniło się do znacznego opóźnienia w rozpoczęciu realizacji programów polityki spójności na lata 2021–2027. Kontrolerzy ostrzegają, że poza zwiększeniem zwyczajowych trudności w wydatkowaniu unijnych pieniędzy, inicjatywa REACT-EU może też skłonić państwa członkowskie do pospiesznego wydawania dostępnych zasobów przed końcem okresu programowania. To z kolei może spowodować, że państwa te nie zadbają dostatecznie o gospodarność w wydatkowaniu środków.

Większa elastyczność w przesuwaniu środków w ramach CRII/CRII+ pociągnęła za sobą znaczne zmiany – do 31 grudnia 2021 r. przypisano ponownie 35 mld euro. Kontrolerzy stwierdzili, że środki finansowe przekierowywano pomiędzy obszarami inwestycji, w związku z czym wzrosły zwłaszcza inwestycje w opiekę zdrowotną (+80%) i wsparcie przedsiębiorstw (+16%), a zmalały te na rzecz technologii informacyjno-komunikacyjnych, energii i środowiska, a także włączenia społecznego oraz badań i innowacji. Zwiększył się także przydział środków dla regionów lepiej rozwiniętych i regionów przejściowych (+1,8 mld euro). Równocześnie kontrolerzy odnotowali, że choć w ramach REACT-EU 25% ogólnej puli środków finansowych ma zostać przeznaczonych na cele klimatyczne, to spełnienie tego wymogu jest mało prawdopodobne.

Polityka spójności była często wykorzystywana do zapewnienia krótkoterminowej reakcji na kryzys, a szereg zmian wprowadzonych w tym kontekście nabrało charakteru jej stałych cech. Kontrolerzy stwierdzili jednak, że dotychczas formalnie nie oceniono, jaki będzie długoterminowy wpływ takiego stosowania polityki spójności. Nowe zasady polityki spójności na lata 2021–2027, które w dużej mierze opierają się na wprowadzonej już elastyczności, jeszcze bardziej ułatwią wykorzystanie funduszy polityki spójności do reagowania na nieoczekiwane zdarzenia. Kontrolerzy wskazują potencjalne związane z tym zagrożenie: wielokrotne wykorzystywanie polityki spójności do łagodzenia skutków kryzysów może negatywnie odbić się na podstawowym strategicznym celu tej polityki, jakim jest zmniejszanie dysproporcji pomiędzy regionami europejskimi.

Informacje ogólne

Polityka spójności to jeden z największych obszarów w budżecie UE. W latach 2014–2020 przeznaczono na nią 355 mld euro. Jej główny cel to wzmocnienie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej między regionami UE.

Sprawozdanie specjalne 02/2023 pt. „Dostosowanie zasad polityki spójności w odpowiedzi na pandemię COVID-19 – Fundusze wykorzystywane są w sposób bardziej elastyczny, ale niezbędna jest refleksja dotycząca polityki spójności jako narzędzia reagowania kryzysowego” jest dostępne na [stronie internetowej Trybunału](#).

Niniejsza kontrola stanowi kontynuację prac przeprowadzonych w ramach dwóch opinii Trybunału na temat [CRII+](#) i [REACT-EU](#) i uzupełnia przegląd na temat [zagrożeń, wyzwań i szans związanych z gospodarczą odpowiedzią UE na kryzys wywołany przez pandemię COVID-19](#).

Opiera się też na opublikowanym ostatnio sprawozdaniu specjalnym dotyczącym [finansowania opartego na wynikach w obszarze polityki spójności](#) i opracowanej niedawno analizie porównawczej na temat [finansowania unijnego z funduszy polityki spójności oraz Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności](#).

Kontakt dla prasy

Biuro prasowe Trybunału – e-mail: press@eca.europa.eu

- Vincent Bourgeais – e-mail: vincent.bourgeais@eca.europa.eu – tel.: (+352) 691 551 502
- Damijan Fišer – e-mail: damijan.fiser@eca.europa.eu – tel.: (+352) 621 552 224
- Claudia Spiti – e-mail: claudia.spiti@eca.europa.eu – tel.: (+352) 691 553 547